

ОПШТЕСТВЕНА ОДГОВОРНОСТ НА ГРАЃАНИТЕ

МЦМС

ОДГОВОРНОСТ

Одговорност за општествените прашања.

СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

Поминување време со роднини, пријатели, колеги, во рекреација...

ЈАВЕН ДУХ

Почитување на законските обврски од страна на граѓаните.

ПОЛИТИЧКА АКТИВНОСТ

Учество на граѓаните во политички непартиски активности.

ВОЛОНТИРАЊЕ

Доброволна активност во заедницата.

УЧЕСТВО

Учество и активност на граѓаните во организаците на граѓанското општество.

ДАРУВАЊЕ

Добротворство преку работа, средства, знаење и/ли добра.

ЖИВОТНА СРЕДИНА

Одговорност кон животната средина и природата.

ЖИВОТ

Ставови за животот поврзани со правото на избор на живот и на употреба на насилство.

ДОБРОТВОРНИ ПРИЛОЗИ

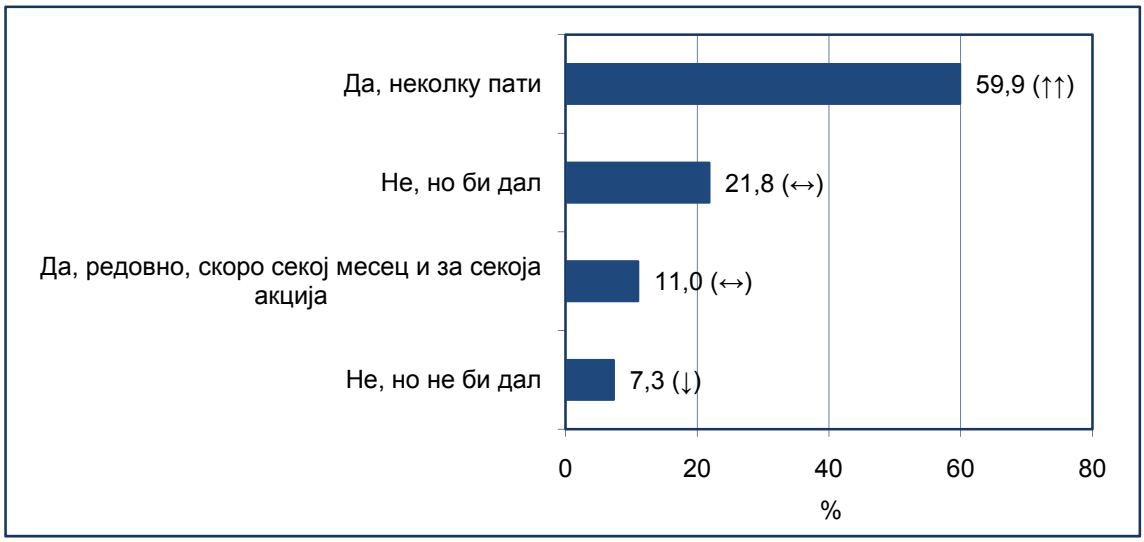
Добротворните прилози се истражувани преку 15 прашања. Одговорите на најголем дел од нив можевме да ги споредиме со истражувањето за добротворно давање од претходната 2008 година. Резултатите покажуваат какви се навиките за добротворно дарување на граѓаните на Република Македонија.

1. Учество и мотивација

1.1. Учество на граѓаните во добротворните прилози

Се зголемил бројот на оние што дарувале во последните 12 месеци во однос на претходната година. Редовно или неколку пати дарувале 70,9 % од испитаниците во однос на 64,6 % минатата година. Социодемографските карактеристики на испитаниците имаат влијание на нивното дарување. Најмалку дарувале оние што сметаат дека припаѓаат во пониска класа (50,7 %), а најмногу оние од повисоката средна класа (88 %) и повисоката класа (95,1 %). Бројот на дарувачи расте и со зголемувањето на степенот на образованието, од 55,2 % кај оние со незавршено основно образование, до 82,5 % кај оние со завршено вишо или високо образование. Потенцијални дарувачи најмногу се јавуваат кај оние со завршено основно образование (32,5 %). И занимањето има влијание на дарувањето, најмалку даруваат домаќинките (53,2 %) и земјоделците (55,6 %), а најмногу вработените во јавниот сектор (79,3 %). И оваа година најмалку дарувале граѓаните од југоисточниот регион (42,4 %), а најмногу оние од источниот регион (87,2 %).

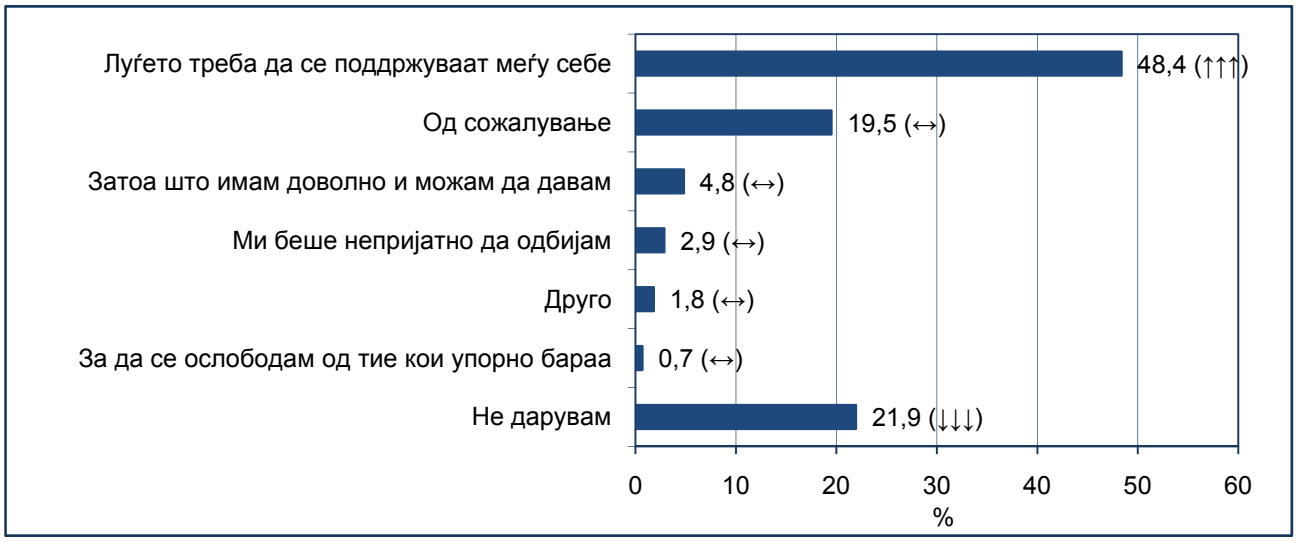
Графикон 1.1.1. Давање добротворни прилози во изминатите 12 месеци

1.2. Мотивација

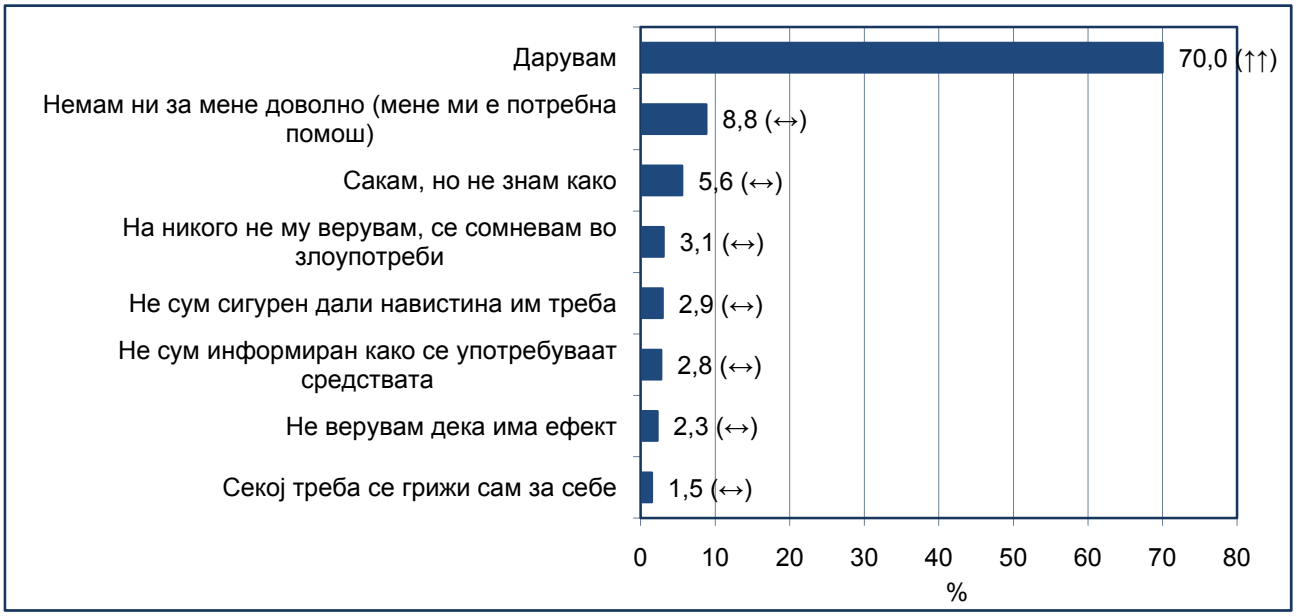
За 12,1% е зголемен бројот на оние што даруваат затоа што сметаат дека луѓето треба да се поддржуваат меѓу себе (48,4 %) во однос на претходната година (36,3 %). Во ставот дека луѓето треба да се поддржуваат меѓу себе, најмалку веруваат земјоделците (33,3 %) и домаќинките (35,8 %), потоа луѓето што себеси се гледаат како припадници на пониската класа (34 %), оние со незавршено основно образование (31 %) и оние со месечни примања од 1.500 до 3.000 денари по член во домаќинството. Наспроти нив, најмногу во овој став веруваат студентите (58,9 %), вработените во јавниот (53,9 %) и во приватниот сектор (52,4 %), оние што себеси се гледаат како повисока средна класа (55,4 %), оние што завршиле вишо или високо образование (57,5 %) и оние чии примања се помеѓу 5.000 и 6.500 денари (57,1 %).

Графикон 1.2.1. Мотивација

Процентите кај речиси сите причини за недарување се во пад во однос на претходната година. Најголем процент од испитаниците не даруваат затоа што немаат доволно ни за себе (8,8%). Такви се невработените (18,4%), оние што себеси се гледаат како пониска класа (27,3%), оние со незавршено основно образование (20,7%) и оние со месечни примања помеѓу 1.500 и 3.000 денари. Во злоупотреби најмногу се сомневаат пензионерите, невработените и земјоделците.

Графикон 1.2.2. Причини за недавање добротворни прилози

Заклучоци

1. Расте бројот на луѓето што даруваат од 64,6 % минатата, на 70,9 % оваа година

Во раст е бројот на оние што редовно даруваат и на оние што дарувале неколку пати. Влијание на дарувањето има степенот на образованието, занимањето, социјалниот статус и регионот во кој живеат граѓаните. Повеќе даруваат пообразованите и оние од повисоките класи. Помалку даруваат домаќинките и земјоделците, а повеќе вработените во јавниот сектор.

2. Пораст на солидарноста како главен мотив за дарување

Речиси половина од граѓаните што даруваат се водени од идејата дека луѓето треба да се поддржуваат меѓу себе. Ваквата мотивација пораснала на 48,4% во оваа од 36,3% во минатата година.

Зголемувањето на поддршката на ставот дека луѓето треба да се поддржуваат меѓу себе е во корелација со зголемувањето на поддршката на општиот став за солидарноста – „луѓето се солидарни и спремни да им помогнат на луѓето и групите кои имаат потреба за тоа“ (од 39,3 % на 49,3 %).

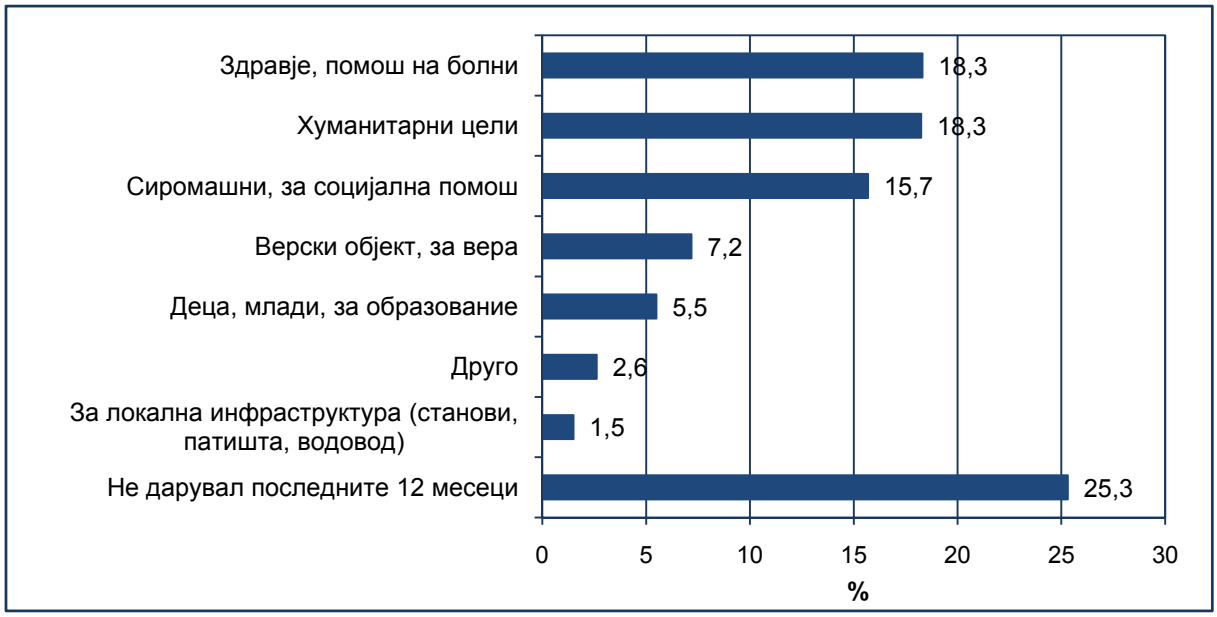
2. Цели и механизми на добротворните прилози

2.1. Цели на добротворните прилози

Оваа година граѓаните најмногу дарувале за здравје и помош на болни (18,3 %), за хуманитарни цели (18,3 %) и за сиромашни (15,7 %). Дарувањето за верски објекти е стабилно, на минатогодишното ниво од 7,2 %. Иако незначително, пораснал процентот на оние што дарувале за локална инфраструктура од 0,4 % на 1,5 %.

Испитаниците кои се изјасниле како припадници на православната религија повеќе даруваат за здравје (22,9 %) отколку оние со исламска религија (7,6 %). За оваа цел најмногу даруваат и испитаниците од повисоката класа (29,3 %), како и оние од источниот (37,8 %) регион. За верски објекти најмногу се дарува во полошкиот регион (18,2 %), а најмалку во вардарскиот и југоисточниот (0 %). Што се однесува до дарувањето во хуманитарни цели, пелагонискиот регион е лидер во дарувањето за таа цел (42 %), за разлика од југозападниот (3,5 %).

Графикон 2.1.1. Цел на дарувањето во 2008 г.

Прашани да изберат за кои две цели даруваат, граѓаните одговориле дека тоа се социјалната грижа (22,9 %), црквите и верските заедници (18,5 %) и здравјето и здравството (18,3 %). За жал, како и минатата година, дарувањето за образование и наука, култура и уметност, спорт, хоби и рекреација и уште неколку области е на многу ниско ниво. Испитаниците овие области веројатно ги доживуваат како обврска на државата што е во согласност со ставот дека државата е најодговорна за поддршка на граѓаните во решавањето на нивните општествени потреби (51,9 %).

Испитаниците од повисока класа најмногу даруваат за цркви и верски заедници (34,1 %) и за деца, млади и студенти (19,5 %). Оваа цел им е приоритетна на испитаниците чии примања се помеѓу 15.000 и 24.000 денари и на граѓаните на полошкиот регион. Кај дарувањето за лица со посебни потреби влијание има образованието, дарувањето расте од 0 % кај оние со незавршено основно, до 10,4 % кај оние со вишо и со високо образование. За здравје и здравство најмногу даруваат испитаниците чии приходи се движат од 6.500 до 8.000 денари (28,2 %), како и испитаниците од источниот (38,5 %) и пелагонискиот регион (30,1 %). За оваа цел најмалку даруваат граѓаните на Полог (5,1 %) и оние од југозападниот регион (9,2 %). За социјална грижа најмногу даруваат во североисточниот (39 %), а најмалку во пелагонискиот регион (8,5 %).

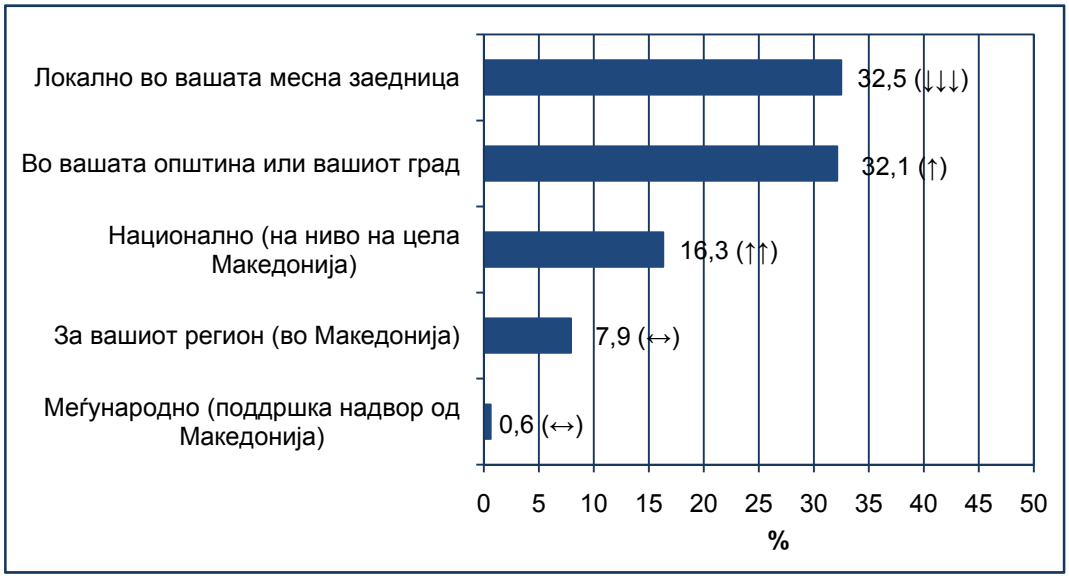
Табела 2.1.2. Приоритетни полиња за дарување

Поле на дарување	%
Социјална грижа (хуманитарни)	22,9
Цркви и верски заедници	18,5
Здравје и здравство	18,3
Без одговор	17,8
Деца, млади и студенти	7,1
Лица со посебни потреби	6,3
Демократија, човекови права и владеење на правото, антикорупција	2,2
Животна средина и природа	1,5
Жени и родови прашања	1,3
Спорт, хоби и рекреација	1,1
Култура, уметност и образование	1,1
Рурален развој	0,9
Политички партии	0,9
Синдикати	0,1
Струкови организации	0,1
Организации на потрошувачите	0,1
Вкупно	**100,0**

Оваа година, за разлика од претходните две, изедначени се локалниот (месна заедница) и општинскиот приоритет. За разлика од претходната година кога непосредното место на живеење било приоритет за 57,6 % од испитаниците, оваа година тоа е приоритет на 32,5 % колку што е приоритизирано дарувањето во општината или градот. Националното ниво бележи пораст од 10 % (од 6,3 % лани на 16,3 % оваа година).

Дарувањето локално има голема поддршка кај граѓаните кои припаѓаат на исламската религија (48,8 %), за разлика од оние што припаѓаат на православната религија (26 %). Односот е обратен кога е во прашање дарувањето на национално ниво, припадниците на православната религија даруваат повеќе (19,6 %) од припадниците на исламската (8,4 %). И религиозноста има влијание на приоретизирањето на нивоата на дарување, религиозните повеќе сакаат да даруваат локално (34,2 %), за разлика од оние што не се чувствуваат како религиозни личности (24,9 %). Локалното ниво е приоритетно и за оние од пониската средна класа (37,2 %), за граѓаните кои живеат во рурални подрачја (47 %) и за оние чии месечни примања по член на домаќинството се 1.500 денари (50 %). Општината или градот се поприоритетно ниво за оние од повисоката класа (41,5 %) и за жителите на урбаните подрачја (43,9 %), а националното ниво е поприоритетно за оние што живеат во Скопје (29,4 %).

Графикон 2.1.3. Приоритетни нивоа на дарување

Граѓаните најмногу дарувале пари (34,1 %) или и пари и добра (28 %). Испитаниците кои себеси се сметаат за религиозни личности повеќе дарувале пари (36,2 %) од оние што не се сметаат за религиозни (23,2 %). Нерелигиозните повеќе дарувале и пари и добра (37,1 %) од религиозните (26,5 %). Дарувањето пари и добра расте од пониските (20,7 %) кон повисоката класа (41,5 %), како и со зголемувањето на степенот на образование од незавршено основно (17,2 %) до више и високо (30,8 %).

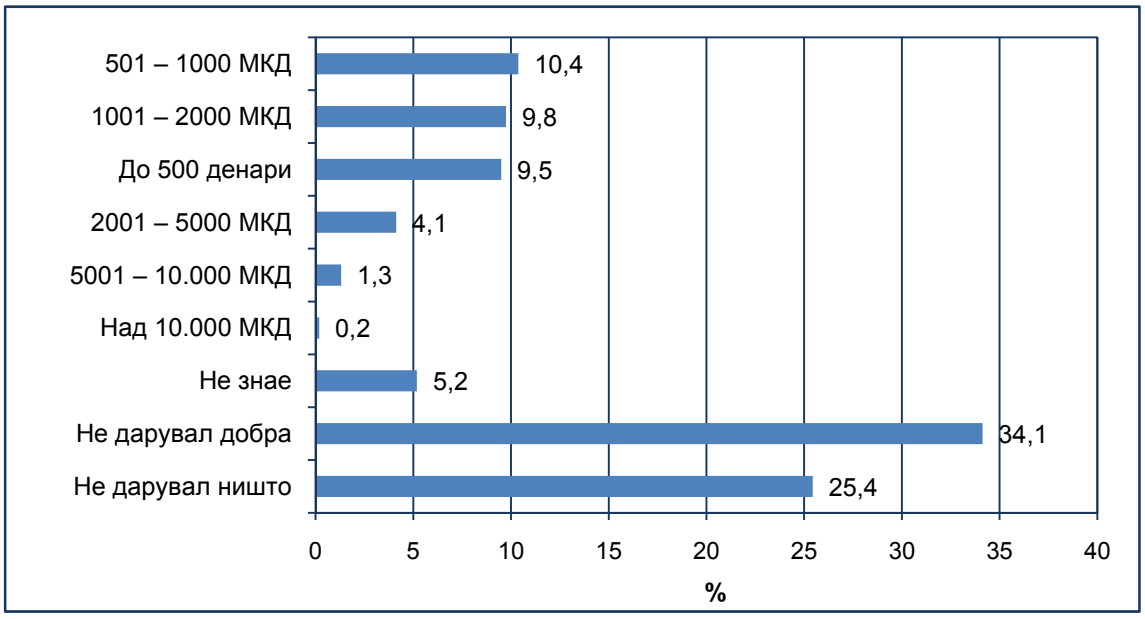
Графикон 2.1.4. Што даруваат граѓаните

Вредноста на даруваните добра (храна и облека) најчесто е помеѓу 501 и 1.000 денари (10,4 %). Ова е помалку во споредба со претходната година кога ваков износ дарувале 11,2 % од испитаниците. Опаднал бројот на оние што дарувале до 500 денари (од 26,3 % на 9,5 %), а благо пораснал кај оние што дарувале од 1.001 до 2.000 денари (од 6,8 % на 9,8 %).

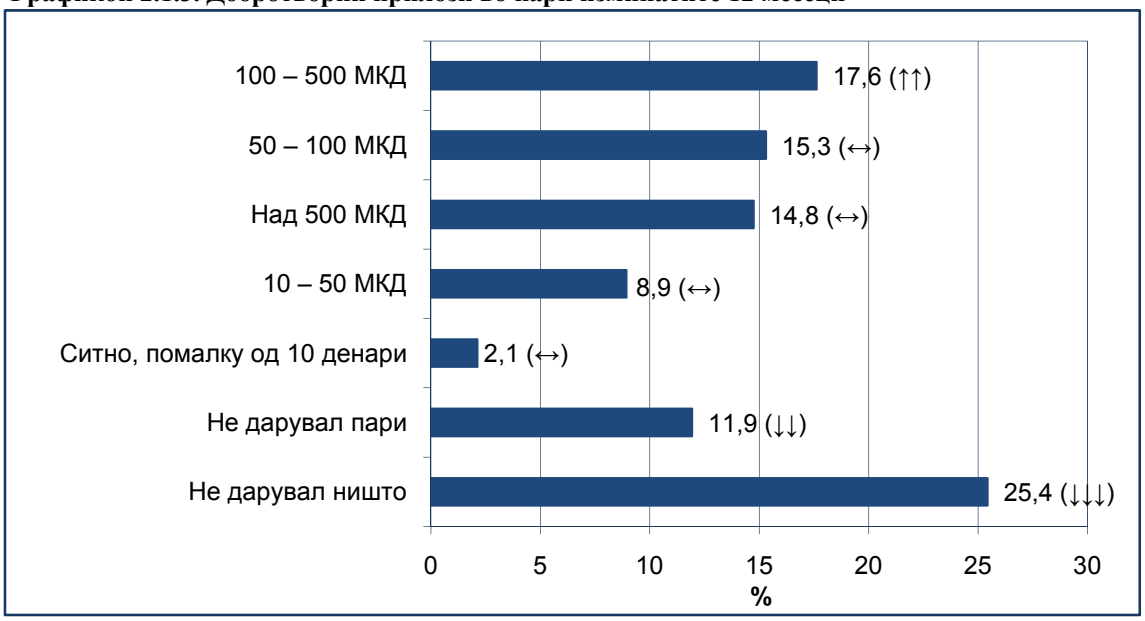
До 500 денари најмногу даруваат оние со примања над 24.000 денари по член на домаќинството. Помеѓу 1.001 и 2.000 денари најмногу даруваат оние со примања помеѓу 15.001 и 24.000 денари, за разлика од оние со примања над 24.000 денари (6,9 %).

Графикон 2.1.6. Вкупен износ на даруваните добра изминатите 12 месеци

Граѓаните најчесто даруваат од 100 до 500 денари. Во споредба со минатата година, пораснал бројот на дарувачите во сите категории. Најзначајно пораснал бројот на оние што даруваат од 100 до 500 денари (од 8,2 % лани на 17,6 % оваа година). Речиси двојно повеќе припадници на православната религија даруваат од 50 до 100 денари (18,9 %), во однос на припадниците на исламската религија (9,1 %) и обратно, двојно повеќе припадници на исламската религија (22,9 %) даруваат над 500 денари од припадниците на православната религија (11,5 %).

Графикон 2.1.3. Добротворни прилози во пари изминатите 12 месеци

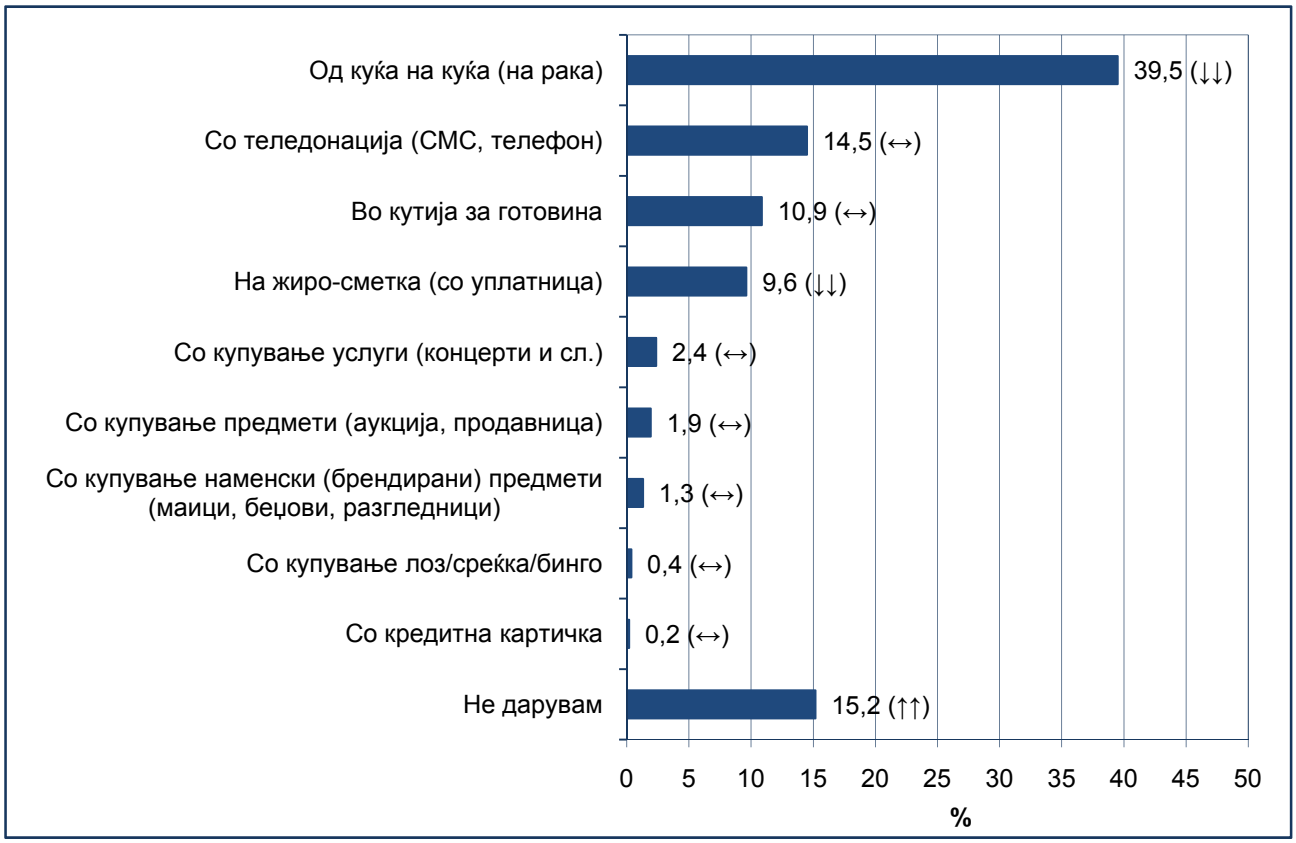

2.2. Механизми на дарување

И понатаму најприфатлив начин на дарување е од куќа на куќа (39,5 %). Во однос на претходната година, поддршката на овој механизам на дарување сепак опаднала за речиси 10 % (била 49 %). Пад има и кај жиро-сметките (од 14,5 % на 9,6 %) и кај кутиите за готовина (од 11,9 % на 10,9 %). За граѓаните, во однос на претходната година, поприфатливи се теледонациите, тие пораснале на 14,5 % од 12,4 % во минатата година.

Мнозинство од етничките Албанци (54,1 %) го преферираат дарувањето од куќа на куќа, за разлика од малцинство од етничките Македонци (34,9 %). Дарувањето од куќа на куќа е најпреферирано начин и за 50,5 % од домаќинките, за 48,8 % од припадниците на повисоката класа и за 56,4 % од жителите на источниот регион.

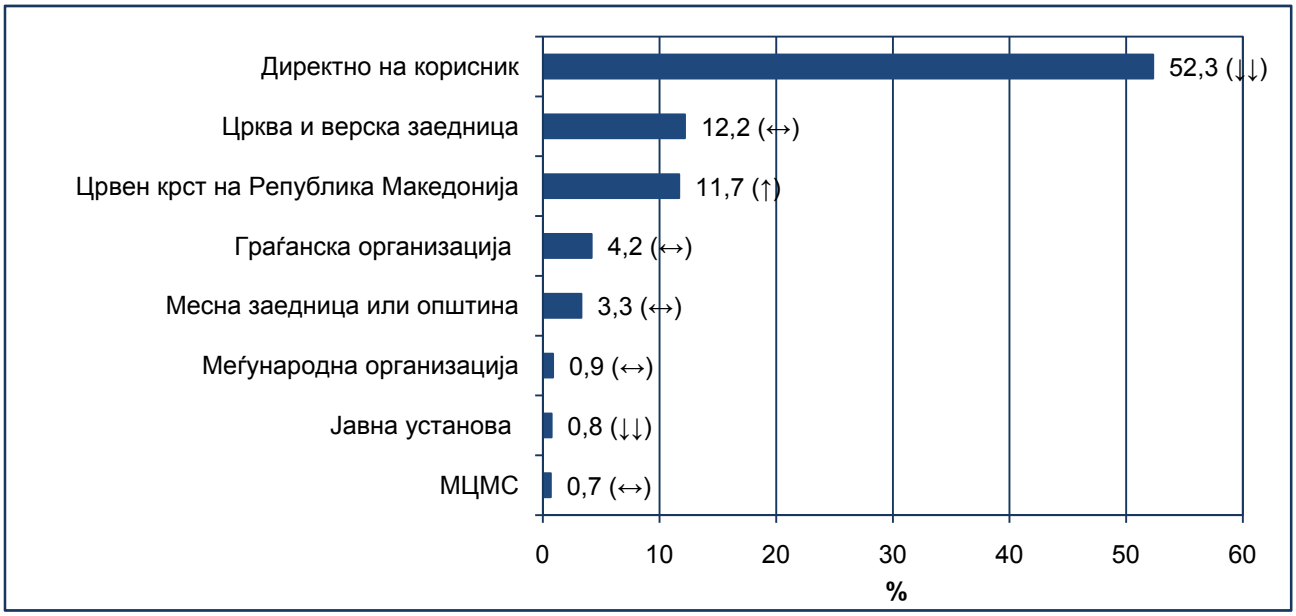
Графикон 2.2.1. Механизми на дарување

Распоредот во одговорите, кому даруваат или преку кого граѓаните претпочитаат да даруваат е исто како претходната година. Мнозинството (52,3 %) сака да дарува директно на корисниците. Втор избор се црквите и верските заедници (12,2 %), а трет Црвениот крст на Република Македонија (11,7 %). Граѓанските организации оваа година се на четврто место и бележат благ пораст во однос на претходната година.

Поброjни се етничките Албанци кои сакаат да даруваат директно на корисникот (63,7 %), наспроти етничките Македонци (49,3 %). Дарувањето за цркви и верски заедници е речиси на исто ниво (11,6 % кај етничките Македонци, а 12,4 % кај етничките Албанци), а процентот на етничките Македонци кои сакаат да даруваат преку Црвениот крст на Република Македонија е поголем од оној на етничките Албанци (1,6 %). Бројот на оние кои преферираат да даруваат директно на корисникот расте со степенот на образованието од 37,9 % кај оние со незавршено основно, до 53,4 % кај оние со завршено вишо и високо образование. Ист е трендот и кај класите. Поддршката за дарување директно на корисник се движи од 40,7 % кај оние од пониската класа, до 58,5 % кај оние од повисоката класа. Ова може да укажува на ниска доверба во посредниците кај овие граѓани. Разлики има и во регионите, граѓаните од полошкиот регион повеќе сакаат да даруваат директно на корисникот (62,4 %), од оние од североисточниот (35,3 %). Дарувањето за цркви и верски заедници најголема поддршка има во пелагонискиот регион (20,5 %), а најмала во вардарскиот (0 %), а дарувањето за Црвениот крст на Република Македонија има најголема поддршка во југоисточниот регион (32,6 %).

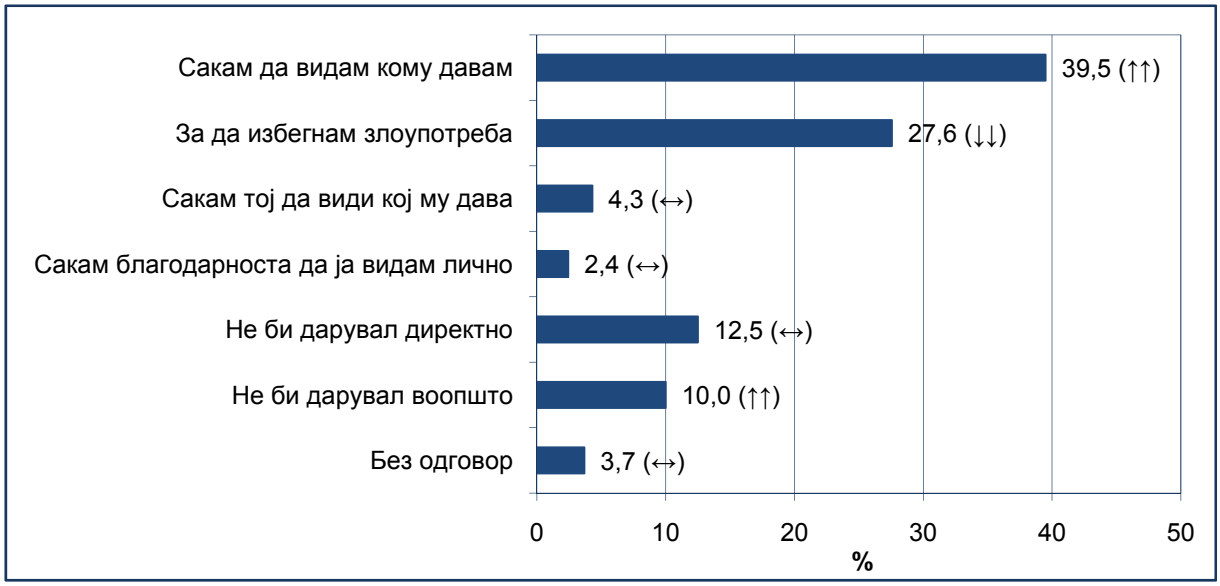
Графикон 2.2.2. Преку кого претпочитаат да даруваат граѓаните

Најголемата причина за директно дарување е затоа што сакаат да видат кому му даруваат (39,5 %). Паднал процентот на оние чии причини за директно дарување е стравот од злоупотреба од 35 % минатата година, на 27,6 % оваа година.

На стравот од злоупотреба влијае и образованието и класата на испитаникот. Расте бројот на овие одговори со зголемувањето на степенот на образованието од 10,3 % кај оние со незавршено основно, до 36,2 % кај оние со завршено вишо и високо образование. Исто е и кај класите, од 20 % кај испитаниците од пониската класа, до 31,7 % кај оние од повисоката класа. Што се однесува до регионот во кој живеат испитаниците, најголем страв од злоупотреба има во вардарскиот регион (36,8 %), а најмал во југоисточниот регион 13,2 %. На југозападот најмногу сакаат да видат кому му даруваат (50,7 %).

Графикон 2.2.3. Причини за директно давање добротворни прилози

Заклучоци

1. Социјалната грижа или хуманитарните цели им се првиот приоритет за дарување на граѓаните

Вкупно 22,9 % од граѓаните даруваат за хуманитарни цели, 18,5 % за цркви и верски заедници, а 18,3 за здравје и здравство.

2. Општинското и националното ниво повисоко на листата на приоритетни нивоа за дарување

Граѓаните ги шират своите перспективи од непосредните места на живеење. Општината или градот е приоритетно ниво за 4,8 % повеќе граѓани, а националното ниво е поприоритетно за 10 % повеќе граѓани во однос на претходната година.

3. Најчесто се даруваат пари, а вообичаената сума е од 100 до 500 денари

Луѓето преферираат да даруваат пари (34,1 %) или и пари и добра (28 %). Најголем број од нив, кога даруваат во добра, даруваат до 2.000 денари.

4. Граѓаните најмногу сакаат да даруваат директно и на рака

Дарувањето од куќа на куќа има пад за 10 % во однос на претходната година, а дарувањето директно на корисник, благ пад од 6,4 %. И покрај тоа, ова сè уште се најпреферираните опции за граѓаните. Најчестите причини за одбегнувањето на посредниците се желбата да се види кому му се дава помошта (39,5 %) и потребата да се избегне злоупотреба (27,6 %).

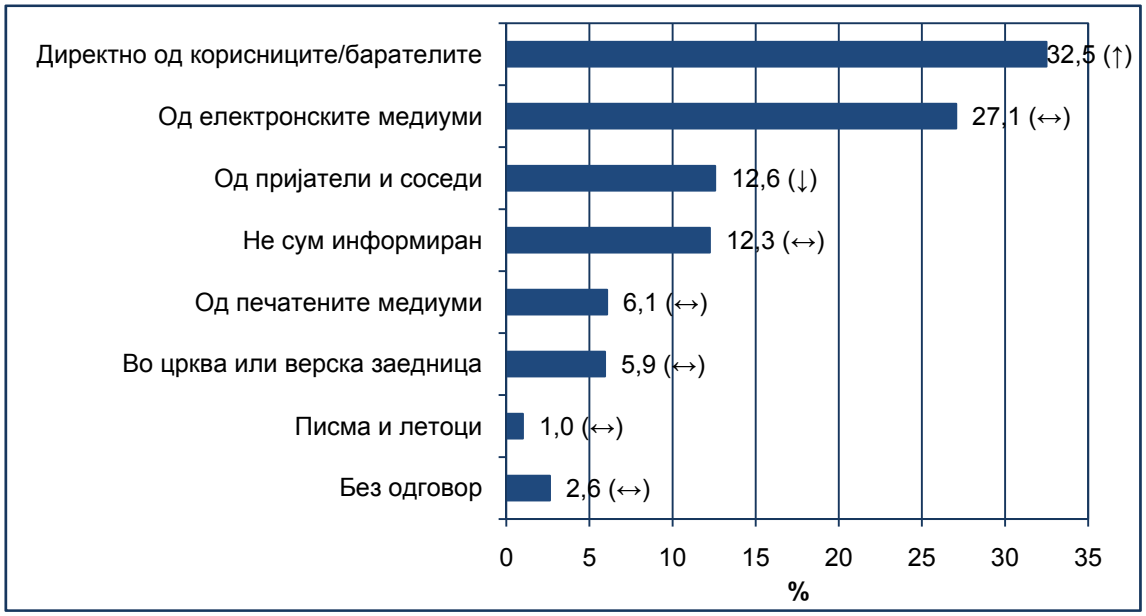
3. Транспарентност

3.1. Информирање за добротворните акции

За разлика од претходните две истражувања, оваа година електронските медиуми не се главните носачи на информациите за добротворните акции. Во 2006 година 35,9 % информациите ги добивале од електронските медиуми, во 2008 г. 30,1 %, а оваа година 27,1 %. Информирањето директно од корисниците се зголемува од година во година од 20,1 % во 2006 г., 28,3 % во 2008 г., до 32,5 % оваа година.

Етничкото потекло влијае на начинот на информирање за добротворните активности, па така 35 % од етничките Македонци информациите ги добиваат од корисниците, наспроти 26,4 % од етничките Албанци. Продорноста на електронските медиуми е поголема кај етничките Македонци (31,9 %), отколку кај етничките Албанци (14,5 %), а вториве информациите почесто ги добиваат од пријатели и соседи (29,8 %), отколку првите (6,8 %). Продорот на информации од електронските медиуми се зголемува со зголемувањето на степенот на образованието од 6,9 % кај оние со незавршено основно, до 33,5 % кај оние со завршено вишо и високо образование. Информираноста од соседи и пријатели има обратен тренд, паѓа од оние со незавршено основно (24,1 %), кон оние со завршено вишо и високо образование (11,2 %). Местото на живеење исто така влијае на начинот на информирање. Продорноста на електронските медиуми расте од 18,5 % кај оние кои живеат во руралните подрачја, на 30,8 %, односно 31,8 % кај оние што живеат во урбани подрачја, односно во Скопје. Растот на информациите од соседите и пријателите е обратен – од 5,6 % во Скопје, до 19 % во руралните подрачја. Испитаниците со поголеми приходи (над 24.000 денари) повеќе се информираат од електронските медиуми (38,8 %), отколку од соседите и пријателите (2,5 %).

Графикон 3.1.1. Начин на информирање за добротворни акции

3.2. Наменска употреба на добротворните прилози

Има благ пораст на ставовите дека добротворните прилози секогаш или главно се употребуваат наменски во однос на претходната година (од 54 % на 55,7 %) и благ пад на оние што сметаат дека секогаш или главно се проневеруваат (од 45 % на 41,2 %).

Земјоделците (62,5 %) и студентите (62,15 %) најмногу веруваат во наменската употреба на добротворните прилози, за разлика од домаќинките кои најмалку веруваат во тоа (36,7 %). И образованието има влијание на убедеността во наменската употреба на прилозите, како расте степенот на образованието, така расте процентот на оние што сметаат дека прилозите се употребуваат наменски (од 44,8 % кај оние со незавршено основно, до 61,6 % кај оние со завршено вишо и високо образование). Во овој став повеќе

веруваат и оние што живеат во урбани средини (62,6 %), отколку оние што живеат во Скопје (43,5 %). Според регионите во кои живеат, жителите на југоисточниот регион најмногу веруваат во наменската употреба на добротворните прилози (72,2 %), за разлика од оние што живеат во вардарскиот регион (28,3 %).

Графикон 3.2.1. Наменска употреба на добротворните прилози

3.3. Повратна информација

Мнозинство од испитаниците (66,3 %) сметаат дека оние што даруваат не треба да добијат ништо. Овој процент се зголемува од испитаниците од пониската (50,7 %), кон испитаниците од повисоката (75,6 %) класа, од оние со незавршено основно (44,8 %), кон оние со завршено вишо и високо образование (73,8 %), како и од оние со пониски (до 1.500 денари – 55,9 %), кон оние со повисоки (над 24.000 денари – 73,8 %) примања.

Сè уште е низок процентот на оние што сакаат да добијат информација за употребата на средствата (7,5 %) или оние што сакаат да ја посетат активноста што ја поддржале (2,9 %) што би воспоставило поголем однос на доверба помеѓу дарителот и примачот.

Графикон 3.3.1. Оние кои даруваат треба да добијат

Заклучоци

1. Промена во најчестиот начин на информирање за добротворните акции

Најголем број граѓани (32,5 %) за добротворните акции се информираат директно од корисниците, а електронските медиуми се на второ место (27,1 %).

2. Поделена перцепција за наменската употреба на средствата, вкупно 55,7 % од испитаниците сметаа дека собраните прилози се употребуваат наменски

И покрај благиот пад од 3,8 %, сè уште е висок процентот на оние што сметаат дека средствата не се употребуваат наменски (41,2 %). Граѓаните ниту веруваат во наменската употреба на средства ниту сакаат информации за тоа како се користат средствата, само 7,5 % имаа потреба од информација, а 2,9 % би сакале да ја посетат активноста што ја поддржале.